

Bohumil Kubišta (1884–1918)

Cirkus, 1911

Vynikající obraz **Cirkus** patří k „chef-d'ouvres“ sbírek Galerie umění Karlovy Vary. Je od jednoho z nejvýznamnějších spoluzakladatelů českého avantgardního umění počátku 20. století Bohumila Kubišty. Malba byla realizovaná v duchu kuboexpresionistickém, s velkým důrazem kladeným na promyšlenou kompozici a barevnou skladbu. Znamená to například to, že balancující figury artistů zaujmají polohu na ose obrazu a tím na sebe poutají pozornost. Zároveň pohybem paží do stran rozvolňují toto přísné uspořádání. Cirkusová aréna s přihlížejícími diváky je členěna horizontálními lóžemi, které svojí orientací vyvažují zmiňovaný vertikální akcent. Stylizace postav nejen v popředí, (zářným příkladem je červený klaun vpravo), jejich obličejů a klobouků, odkazuje ke kubistickým principům, lépe řečeno k fázi raného analytického kubismu, kdy tvary tvoří geometrizující prvky – čtverec, trojúhelník, kruh, obdélník, lichoběžník apod. To vše je podpořeno dokonale promyšleným střídáním pouze dvou barev, základní a doplňkové – červené a zelené a jejich modelací temnými odstíny. Taková nadsázka, vskutku expresivní, do té doby nový nevidaný jev v českém malířství (který ovšem poutal mnoho dalších umělců, jako byl Josef Čapek nebo Václav Špála a další), přidala cirkusovému výjevu na mimořádné působivosti. Důslednou analýzu všech výtvarných složek Bohumil Kubišta uplatňoval při budování každého svého obrazu. B. Kubišta byl nejenom malířem, byl též autorem kritických a teoretických statí, vystavoval na dvou výstavách Osmy v roce 1907 a 1908, signalizujících nástup nové umělecké generace.

Kubištův osud byl pohnutý. Jako nemanželský syn měl cestu za vzděláním velmi složitou. Hmotná bída a neustálá nouze ho nakonec přinutily k rozhodnutí, že se v roce 1913 stal aktivním důstojníkem rakousko-uherské armády. Ne všichni čeští umělci jeho rozhodnutí pochopili. Historický den 28. října roku 1918 strávil Bohumil Kubišta se svými přáteli Janem Zrzavým, Václavem Špálou a dalšími na Václavském náměstí. Byl účasten vyhlášení Československé republiky. Měl mnoho plánů. Záhy poté ho začal jeho kolega a přítel Jan Zrzavý postrádat. Po měsíci našel jeho tělo v márnici Vojenské nemocnice v Praze. Dne 27. listopadu 1918 zemřel velký umělec Bohumil Kubišta na španělskou chřipku.

Bohumil Kubišta (1884–1918)

Circus, 1911

The excellent painting *Circus* ranks to the “chef-d'oeuvres” held by the Karlovy Vary Art Gallery. It is by one of the most prominent co-founders of Czech avant-garde art of the early 20th century, Bohumil Kubišta. The painting was executed in the spirit of Cuboexpressionism, with great emphasis laid on thoughtful composition and color scale. The equilibrating figures of the acrobats take up a position on the painting's axis, and thus steal the viewers' attention, while at the same time loosen this strict arrangement by moving their arms sideways. The circus arena with the spectators is divided by horizontal boxes, whose orientation balances the aforementioned vertical accent. The stylization of the figures not only in the foreground (the red clown on the right is a shining example) and their faces and hats refers to Cubist principles. Or, better put, to the stage of early Analytical Cubism, when shapes are formed by geometrizing elements – squares, triangles, circles, rectangles, trapezoids, and so on. All this is supported by a perfectly elaborated alternation of only two colours, the basic and complementary one – red and green, and their modelling with dark shades. Such an exaggeration, truly expressive, was a new phenomenon unprecedented in Czech painting until then. (It, however, attracted many other artists, such as Josef Čapek and Václav Špála.) It added an extraordinary impressiveness to the circus scene. Bohumil Kubišta applied a rigorous analysis of all artistic components in the construction of each of his works. He was not only a painter; he also wrote critical and theoretical essays. He was part of two exhibitions of the *Osma* [Eight] art group, held in 1907 and 1908, which signalled the arrival of new artistic generation.

Kubišta had a troubled fate. Being an illegitimate son, his path to education was very difficult. Material poverty and constant hardship eventually forced him to become an active officer in the Austro-Hungarian army in 1913. Not all Czech artists understood his decision. Kubišta spent the historic day of 28 October 1918 with his friends, Jan Zrzavý, Václav Špála and others, on Wenceslas Square. He was present at the proclamation of the Czechoslovak Republic. He had many plans. Soon after, his colleague and friend Jan Zrzavý began to miss him. A month later, he found his body in the morgue of the Prague Military Hospital. The great artist Bohumil Kubišta died of Spanish flu on 27 November 1918.